

– tak či onak – do Jakobsonova brněnského osudu. A je nutno si uvědomit, že tu od 30. let 20. století bylo silné politické pozadí, které u nás vždy a někdy beze zbytku rozhoduje o životě lidí. Řekl bych, že po letech, vyvázán z bouří hněvu, jeví se Jakobsonův český osud takřka idylicky a zdá se, že jej takto chápal i sám Jakobson – tedy z amerického nahlédnutí a odstupu. Nicméně reálné události, v nichž se zrcadlí atmosféra doby či dob, ukazují jak na specifikum středoevropského prostoru jako ideologické a metodologické křížovky, tak na vstupy jiných prvků a ostré reageance. Z tohoto hlediska se někteří, včetně autora těchto řádků, zabývali například osudem tzv. brněnských vot separat v souvislosti s Jakobsonovou brněnskou habilitací (viz naši stat Razance a citlivost: K fenoménu Střední Evropy v meziválečném období. Tři vybraná vota separata k brněnské habilitaci Romana Jakobsona, 2000).

O významu R. Jakobsona pro filologické vědy, pro Masarykovu univerzitu a naši zem nemůže být pochybností. Byl to on, kdo znovu na jiné a vyšší úrovni propojil lingvistiku s jejími různými disciplinami a literární vědu a vytvořil novou filologii par excellence a zasáhl do řady problémových okruhů: nyní jde spíše o interpretaci jeho díla, stejně jako jeho osobnosti (metodologie, ideologie, politika) – v tom je dodnes mnoho nejasností a zbytečného retušování. Zde je také značný prostor pro mladou generaci, která by sine ira et studio přistoupila ad fontes a mohla ukázat tuto problematiku bez jakýchkoli ideologických brýlí, mimo jiné také na průřezu různých kultur a mentalit.

Pokud jde o českou recepci Jakobsonova díla, lze říci, že po desetiletí trvajícím mlčení je zde od 90. let 20. století řada edic a publikací, které Jakobsonovo dílo seriózně zpřístupňují a interpretují (kromě edic M. Červenky, A. Morávkové a dalších, jež pokládám za velmi úspěšné, je tu kompozičně i znalostně nezvládnutý výbor Glancův, jsou tu studie D. Kšicové, M. Zelenky, P. Kuldánové a dalších, které postupně mapovaly i z archivních pramenů jednotlivé úseky Jakobsonovy životní dráhy). Jakobson přivezl do Prahy především atmosféru vědecké spolupráce a pospolitosti, temperament poznávání a nezbytné vědecké iniciace a tvorby odvážných názorů, sám rád spolupracoval (např. s N. Trubeckým –

oba byli jednu dobu přívrženci euroasijsťví; známá je jeho společná studie s Claudem Lévi-Straussem o Baudelaireově básni Les Chats). Poznávání Romana Jakobsona pokračuje: není již třeba retušovat proměny jeho názorů, není také třeba posuzovat jeho dílo jako nedotknutelné, spíše jde o to, aby toto poznávání bylo nezaufatelné a ve své faktografické protikladnosti střízlivé a věcné.

I. POSPÍŠIL

K nedožitým devadesátinám Františka Březiny (1916-1995)

Těch, kteří si na Filozofické fakultě pamatují PhDr. Františka Březinu, není dnes již mnoho; z mladších pracovníků pak ho nezná téměř nikdo. Vždyť od jeho narození uplyne 28. září 2006 již devadesát let. A přece si tento skromný odborný asistent někdejší katedry ruského jazyka, který byl kdysi jedním z jejích prvních členů, zaslouží, abychom na něho s uznáním vzpomenli.

František Březina byl vídeňský Čech. Neměl lehký život za studií ani v době protektorátu. Jeho studium na brněnské Filozofické fakultě, kam se zapsal v roce 1937, bylo přerušeno nacisty a on sám byl nucen pracovat jako stavební dělník. Po osvobození vystudoval obor čeština-ruština a pro svůj živý zájem o jazykovědu byl v roce 1951 získán jako asistent na nově zřízenou katedru rusistiky. Od počátku nesl na svých bedrech tíhu nemalých pedagogických, společenských i organizačních úkolů, které přinášelo v tehdejší době budování tohoto oboru. Věnoval se jim se svědomitostí a ochotou, která charakterizovala celou jeho osobnost.

Předmětem odborného zájmu F. Březiny byla hlavně problematika funkčního využití jmenných tvarů ruských sloves. Ta byla tématem jeho disertace, na jejímž základě dosáhl v roce 1952 doktorátu filozofie. Těžiště další Březinovy práce tkví však nikoli v počtu a významu publikačních výstupů, ale v jeho činnosti pedagogické, již se věnoval s opravdovým zaujetím a s neobyčejně trpělivým pochoopením pro potřeby a problémy studentů. Těm

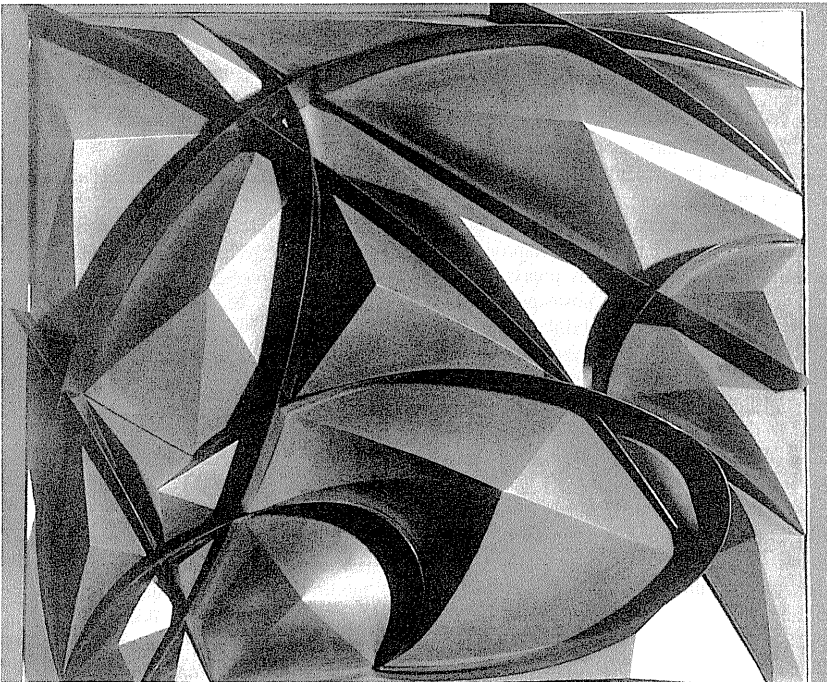
vždy vycházel ochotně vstříc bez ohledu na vlastní časové možnosti. Týká se to zejména hojného počtu tehdejších dálkově studujících, o jejichž záležitosti pečoval řadu let jako referent pro studium při zaměstnání, později pak rovněž zahraničních frekventantů Letní školy slovanských studií, v níž zastával funkci tajemníka. Tuto složku práce F. Březiny je třeba vyzdvihnout mimo jiné proto, že šlo o oblast záslužné propagace naší fakulty, slavistiky i celé naší země v cizině, o práci velmi náročnou, vyžadující lidský takt a porozumění a přitom svým způsobem málo atraktivní, protože spadala každoročně do prázdninového období.

V počtu funkcí F. Březiny nelze zapomenout ani na jeho dlouholetou činnost, kterou plnil od roku 1969 jako tajemník redakce Spisů Filozofické fakulty a Sborníku prací FFBU a posléze jako člen ediční komise fakulty. Byl

rovněž dlouhá léta členem zkušební komise a examínátorem pro zkoušky z ruštiny v aspirantském (nynějším doktorském) studiu.

F. Březina nepatřil k těm lidem, kteří o své práci dávají vědět široké veřejnosti a čekají od ní výrazné hodnocení. Tím spíše je však třeba trvale si cenit jeho skromnosti a obětavosti, s níž bral na sebe i úkoly nevděčné, které jsou však nezbytnou součástí spolehlivého chodu složitého mechanismu fakulty i univerzity. Ke konci aktivní činnosti se mu dostalo za pracovní iniciativu čestného uznání děkana fakulty a odborové organizace. Pro své lidské i pracovní vlastnosti a vstřícnou, vlídnou povahu byl F. Březina oblíben a jeho odchodu v roce 1995 upřímně želeli jeho spolupracovníci i někdejší studenti.

ST. ŽAŽA

Giacomo Balla, *Linie rychlosti + hřmot*, 1914